

**Bajai Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő
Nevelés-oktatást Végző Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény
6500 Baja, Barátság tér 18.**

**Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző iskola
Rehabilitációs Pedagógiai Program**

2024/2025. tanév

**OKTATÁSI HIVATAL
BÁZISINTÉZMÉNYE
2023-2026.**

Tartalom

1. <u>Törvényi háttér</u>	3
1.1. Törvények, kormányrendeletek, és miniszteri rendeletek.....	3
1.2. A fejlesztő nevelés-oktatás.....	3
2. <u>A súlyos és halmozott fogyatékoság meghatározása</u>	3
2.1. Az iskolai fejlesztés szakaszai.....	5
2.2. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók tanulási sajátosságai.....	5
2.3. A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek pedagógiájának alapvető tételei.....	6
3. <u>A tanulói jogviszony</u>	7
4. <u>A fejlesztő nevelés- oktatás alapdokumentumai</u>	8-9
5. <u>Személyi feltételek</u>	10
6. <u>Célok, alapelvek, feladatok</u>	11
6.1. A fejlesztő nevelés-oktatás célja.....	11
6.2. Habilitációs és rehabilitációs pedagógiai program alapelvei az irányelvek útmutatása alapján	11
7. <u>A súlyosan, halmozottan fogyatékos gyerekek tanulási és tevékenységi sajátosságuk, és az ebből fakadó feladatok</u>	12
8. <u>A pedagógiai munka tervezésének lépései (differenciálás, egyéni tanulási utak, erősségek)</u>	13-14
9. <u>A tanítás és tanulás szervezésének keretei</u>	15
10. <u>Nevelési program</u>	15
10.1. Nevelési célok.....	15
10.2. Nevelési feladatok.....	16
10.3. A nevelési területek, fő- és részfeladatok.....	17-23
11. <u>Mérés, értékelés</u>	23
12. <u>Tanulóink részvétele az intézmény életében</u>	24
13. <u>Az iskola kapcsolatrendszere</u>	24
14. <u>Esélyegyenlőség</u>	25

„Annak, ha egy ember nem tart lépést társaival, az lehet az oka, hogy más ritmust hall. Hagyni kell, hadd lépjen arra a zenére, amit ő hall, bármilyen lassú és távoli is a dallam.”

(Thoreau)

1. Törvényi háttér

1.1. Törvények, kormányrendeletek, és miniszteri rendeletek:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló az 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet
- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei

1.2. A fejlesztő nevelés-oktatás

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

15. § 3) A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnek az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár vagy terapeuta, konduktor, konduktor-tanító, konduktor-óvodapedagógus, konduktor(tanító) vagy konduktor (óvodapedagógus) foglalkoztatásával, a

szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni.

4) A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulókat a sajátos nevelési igényük, fejlettségük és életkoruk alapján osztják be fejlesztő csoportokba.

(5) Ha a tanuló - a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint - iskolába járással nem tud részt venni a fejlesztő nevelés-oktatásban, a tankötelezettségét a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti. Az egyéni fejlesztés megszervezhető

a) otthoni ellátás keretében,

b) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

2. A súlyos-, és halmozottan fogyatékoság meghatározása

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében az alapvető humán funkciók – mint a kommunikáció, a mozgás, a megismerő funkciók, az érzékelés-észlelés és az önkiszolgálás – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű funkciózavar tapasztalható. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A különböző fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók (továbbiakban: súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók) esetében a leggyakrabban a súlyos kommunikációs zavar, a különböző súlyosságú mozgásszervi fogyatékoság (mozgáskorlátozottság) és a különböző súlyosságú értelmi fogyatékoság (intellektuális képességzavar) igen változatos kombinációit találjuk. Ezek mellett előfordulhat látási fogyatékoság (látássérülés), hallási fogyatékoság (hallássérülés), figyelemzavar, magatartás-szabályozási zavar, autizmus spektrumzavar, továbbá egyéb társuló rendellenességek (pl. epilepszia). A fenti funkciózavarok egyedi kombinációinak köszönhetően egyénileg nagyon változó igényű személyiségekkel találkozunk. Ebből következően a tanulócsoport összetétele rendkívül heterogén lehet.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és a természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében komplex fejlesztő nevelés- oktatásra van szükségük.

2.1. Az iskolai fejlesztés szakaszai

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók sajátos nevelési és terápiás szükségleteiből, igényeiből adódóan nem lehet a nevelést és oktatást sem a tananyag struktúrája, sem tér- és időbeli elrendezése szempontjából egységesen kialakított szerkezetbe rendezni. A differenciált tervezőmunka ezért a nevelés-oktatás fontos elemét képezi. A pedagógiai munka szakaszolása a gyógypedagógiai tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálását, valamint koncentrikus bővítését jelenti, mindenkor szem előtt tartva a tanuló adottságait, képességeit, érdeklődését.

2.2. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók tanulási sajátosságai

Tanulás: A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő nevelése- oktatása során a tanulás és tanítás hagyományos felfogása nem alkalmazható. A tanuló és a gyógypedagógus közös tanulási folyamaton megy keresztül, amelynek során egymás jelzéseit, kettejük személyes viszonyát, egymás megértésének lehetőségeit tanulják, és a másikat önmaguk jelzéseinek megértésére, kifejezéseik helyes értelmezésére tanítják. Erre alapozva - ezzel párhuzamosan - válik lehetségessé a tanulás és tanítás olyan megközelítése is, amelynek célja, az egyes képességek, funkciók fejlődésének elősegítése és adott tevékenységek megtanítása. Ennek során folyamatosan szem előtt kell tartani a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek pedagógiájának alapvető tételeit, és a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek tanulási sajátosságait.

- ***Kötődés a tárgyakhoz és a jelenhez***

A tanuló figyelmét és érdeklődését elsősorban azok a tárgyak és jelenségek kötik le, amelyek térben és időben közel vannak hozzá, tartalmilag pedig „testközeli”, azaz leginkább közvetlenül az ő személyére vonatkoznak. Elsődleges feladat a világ tárgyainak, jelenségeinek és személyeinek „elérhető” közelségbe helyezése, a különböző tevékenységeknek a fogyatékos tanuló számára

értelmessé, jelentőségteljessé tétele a tevékenység végrehajtásához elengedhetetlen motivációs szint megteremtése érdekében.

- ***Cselekvéses tanulás és komplex (totális) kommunikációs beágyazottság***

Minden élethelyzetben és minden tevékenység során biztosítani kell az aktív nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy megvalósulhasson a szemléletes-cselekvéses tanulás „megfigyelés-próba-szerencse-utánzás” útján. A tanulási szituációt és tartalmakat több oldalról megerősítő, szemléltető – nem verbális, metakommunikációs és verbális – jelzésekkel kell kiegészíteni. A tevékenységek rögzítése és emlékezetbe idézése hatékonyabb, gyorsabb, ha az adott helyzetet és tartalmat – a tanuló számára a tevékenységet érthetőbbé, megragadhatóbbá, felfoghatóbbá tevő – komplex kommunikációs stratégiákkal erősítik meg. Az egyénileg kialakított gesztus- vagy hangjelzésektől kezdve a különböző kép-, jel-, szimbólumrendszereken keresztül a verbális kommunikáció bármely formája használható.

- ***Tevékenységtanulás kis lépésekben***

Egy-egy tevékenység elsajátítása során a tanuló apró részleteken akadhat el, ami lehetlenné teheti az egész tevékenység végrehajtását. A tevékenységeket kis lépésekre kell bontani, de nem célszerű az egyes mozzanatok izolált gyakoroltatása, mert a szituációhoz és a tárgyhoz való kötődés miatt azt a tanuló nem fogja tudni célzottan és tudatosan beépíteni a mindennapos tevékenységekbe. A mindenkori tevékenységláncolatot (például öltözködés, főzés, terítés, étkezés stb.) teljes egészében célszerű tanítani, s a folyamatban érdemes esetleg egy-egy részletet aktuálisan célzottan gyakoroltatni. A tevékenység akkor nem veszíti el értelmét, jelentését és összefüggéseit a tanuló számára, ha a teljes folyamatot látja és tapasztalja.

- ***Tevékenységtanulás segítséggel – speciális irányítás és vezetés biztosítása a problémás tevékenységelem aktív végrehajtásához***

A pedagógusnak csak és kizárólag annyi segítséget kell nyújtania, amennyi feltétlenül szükséges. Első a verbális segítségadás, szükség szerint nonverbális jelzésekkel – gesztusok stb. – kiegészítve. Ezt követi a bemutatás és az utánzásra ösztönzés. A komolyabb motoros vagy intellektuális képességzavarral küzdő tanulóknál a bemutatás utáni próbálkozás már kiegészül motoros segítségadással. A vezetett aktív tevékenységen belül a segítségnyújtás fokozatai a határozott mozgásvezetéstől az érintésen alapuló („emlékeztető” jellegű) mozgáskontrollig terjedhetnek. A személyes segítségadás mellett – szükség esetén – döntő jelentősége van a rehabilitációs segéd- és segítő eszközöknek, melyek kiválasztása személyre szabottan, a cselekvési kompetenciát és a tevékenység jellegét szem előtt tartva történik. A segítségnyújtás mértékét fokozatosan kell csökkenteni. A cél, hogy a tanuló a cselekvésláncolatot képes legyen néhány verbális vagy egyéb kommunikációs jelzésre végrehajtani.

- *A tanulási szándék gyengesége esetén a megfelelő tanulási motiváció kialakítása és fenntartása*

Kiemelt jelentősége van a megfelelő tanulási motiváció kialakításának, melynek legfontosabb feltétele a jó kapcsolat és a tanuló alapos ismerete (erősségei, gyengeségei, hiányosságai, meglévő képességei). Ez megalapozza a reális célok kitűzését, amivel elkerülhető a túl alacsony elvárások tanulást lassító, illetve a túl magas követelmények frusztráló hatása.

A tevékenységeket célirányosan, értelmes szituatív összefüggésekbe helyezve célszerű gyakoroltatni. A tanulási és cselekvési motiváció eredményes lehet, ha egy tevékenység sikeres elvégzését egy, a tanuló által kedvelt és várt tevékenység követi (például: aki ügyesen közreműködik a kézmosásban, máris mehet uzsonnázni). Ehhez társul a pedagógustól kapott pozitív megerősítés, melynek közvetlenül a tevékenységmozzanat sikeres befejezése után kell következnie, mert a fejlődésnek ezen a szintjén a késleltetett jutalomnak nincs hatása a tevékenységre. Fontos, hogy összhang legyen a pedagógus verbális megnyilvánulásai és az azokhoz kapcsolódó nem verbális és metakommunikatív jelzések között. A megerősítés kezdetben intenzív, később – amikor a tevékenység végrehajtása már sikerélményhez juttatja a tanulót – a külső megerősítés fokozatosan leépíthető, és csak a befejezés után kell nyugtázni a sikert.

2.3. A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekiek pedagógiájának alapvető tételei:

- A tanulás és tanítás kezdeti lépéseinek a tanulók legalapvetőbb szintű - akár vegetatív, a fizikai állapotváltozás legelemibb szintjén zajló - megnyilvánulásainak értelmes közlésként való felfogása és értelmezése
- A tanuló és a gyógypedagógus közti partneri kapcsolat fokozatos kialakítása
- Következetes együttműködés
- Kommunikációs lehetőségek kipuhatólása, feltárása és kiaknázása
- Mindennapi cselekvésekre alapozottság
- A tanulás része és színtere az alapszükségleteik kielégítése is

3. A tanulói jogviszony

A bekerülés feltételei: A fejlesztő nevelés-oktatásban azok a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek részesülnek, akiket a szakértői bizottságok erre a képzési formára javasolnak. Azok a tanulók, akik értelmi képességeik súlyos, tartós akadályozottsága miatt a Sajátos nevelési igénylő

tanulók iskolai oktatásának irányelvében leírtaknak, illetve a kerettantervben megfogalmazott követelményeknek a különböző egyéni megsegítő stratégiák ellenére sem képesek megfelelni, ezért eredményes fejlesztésük elsősorban különféle egyénre szabott terápiás fejlesztő eljárások segítségével valósítható meg.

A tanulói jogviszony megszűnése: A fejlesztő nevelés-oktatásból a gyermekek csak szakértői bizottsági javaslatra, intézményi vagy szülői kezdeményezésre kerülhetnek más intézménybe. A tanulói jogviszony egyéb esetekben, a köznevelési törvényben meghatározott tankötelezettségi korhatár elérésével szűnik meg.

A továbbhaladás: A programban rögzített témakörök szerint történik a tanulók fejlesztése. Az ismeretek évről évre koncentrikusan vagy spirálisan bővülnek, melyek elsajátításában a tanulók egyéni tempójuk szerint haladnak. Az évfolyamok közötti átmenetnek nincs szükség megadott teljesítmények elérésére, követelmények teljesítésére, az évfolyamok között a továbbhaladás automatikus.

Átjárhatóság az iskola többi osztályába: Ha a fejlesztő iskolai csoportba járó tanulók közül valaki a személyre szabott fejlesztés hatására olyan szintre jut, hogy a többi tanulóval együtt eredményesen oktatható az intézmény helyi tanterve szerint, meg lehet kísérelni az áthelyezését a szintjének megfelelő csoportba.

Csoportlétszám: A fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolai csoport létszáma a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet alapján legfeljebb 6 fő lehet. Háromnál kevesebb gyermek esetében a csoportos foglalkoztatás előnyei azonban már nem valósulnak meg, ideális csoportlétszámnak öt fő tekinthető.

4. A fejlesztő nevelés- oktatás alapidokumentumai

A fejlesztő nevelés-oktatás alapidokumentuma a Rehabilitációs Pedagógiai Program, amely **A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve alapján készül.** A rehabilitációs pedagógiai program tervezésekor **tekintettel vagyunk**- a törvényi szabályozókon kívül - **az ellátottak körének adottságaira és szükségleteire.**

1.a. A rehabilitációs pedagógiai program **iskolai körülmények között** olyan fejlesztést biztosít, mely törekszik személyiség állapothoz igazítottan képessé tenni a tanulókat önmaguk, szűkebb és tágabb környezetük egyre bővülő megismerésére, saját életük mindennapi élményeinek megélésére, és az ezekben való egyre tevékenyebb részvételre, továbbá egyszerű társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására, aminek eredményeképpen jobb minőségű életet élhetnek.

1.b. Az ápolási helyen történő egyéni fejlesztő rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások tematikája a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók állapotához, fejlettségi szintjéhez alkalmazkodik, fejlesztés-nevelés-oktatás folyamata során aktív és passzív szakaszok váltakoznak.

A Rehabilitációs Pedagógiai Program kialakításánál **figyelembe kell még venni:**

- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának alapelveit
- A gyógypedagógia tudományelméletét, filozófiáját, módszereit, eszközeit, gyakorlatát
- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelvét
- A szülők elvárásait, a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit
- A fejlesztő nevelés-oktatás jogszabályi kereteiben rögzített tartalmi és formai elemeit

1. Fejlesztő program (Helyi tanterv):

A Nemzeti alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során úgy értelmezhetőek, hogy azok a tanulók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulnak meg.

2. Munkaterv/éves terv: a nevelés tartalmait szem előtt tartva a csoportok tevékenységeit tartalmazza, legfeljebb egy tanévre tervezve, itt jelennek meg az iskolai ünnepek és közös programok is.

3. Egyéni fejlesztési terv:

- a rehabilitációs pedagógiai program alapján készített egyéni fejlesztési terv célja, hogy a tanuló szükségleteit és fejlődéstörténetét figyelembe véve megalapozza a gyermek nevelésének, oktatásának személyre szabott tervezését, és meghatározza nevelésének, oktatásának és fejlesztésének súlypontjait
- az egyéni fejlesztési terv valamennyi fejlesztési terület feladataira kiterjed: a gyermek pedagógiai diagnózisának eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából felépített dokumentum. Szoros összhangban áll a csoport számára kidolgozott éves tervvel.

5. Egyéb dokumentumok:

- egyéni fejlesztő napló: a fejlesztő foglalkozások dokumentálására szolgál
- tanulási szakértői bizottság véleménye: jogviszony-érvényesítő dokumentum, az egyéni fejlesztés tervezésének irányadója

- ambuláns lap (orvosi vizsgálatok): a tanuló szomatikus, idegrendszeri és egyéb aktuális vizsgálatának dokumentuma
- mérések: a fejlesztés eredményességének, további célkitűzéseinek segítségére szolgáló standard, vagy egyedi kidolgozású mérőeszközök (TARC, készség szint-felmérő lapok)
- órarend/hetirend: kialakítását meghatározza a csoport napirendje, illetve integrált csoportszervezés esetén az értelmében akadályozott csoporttagok számára a pedagógiai programban előírt fejlesztési területek és tantárgyak
- elektronikus napló (Kréta): tartalmazza az intézmény, a tanulók, a csoportok, alap és sajátos adatait; a foglalkozások, az órarendi órák, a tanmenetek tervezett tananyagait, a tanulói értékeléseket, a hiányzásokat és azok igazolásait; a szülők naprakész információhoz jutnak gyermekük iskolai teljesítményéről, hiányzásáról, hiányosságokról, számítógép, tablet,, okos telefon segítségével.

5. Személyi feltételek

5.1. Pedagógusok iskolai csoportonként

- 1 fő gyógypedagógus
- konduktor utazótanári hálózat keretében
- logopédus utazótanári hálózat keretében
- tiflopedagógus utazótanári hálózat keretében
- szomatopedagógus utazótanári hálózat keretében
- szurdopedagógus utazótanári hálózat keretében

5.2. Pedagógiai munkát segítőik iskolai csoportonként:

- 1 fő gyógypedagógiai asszisztens/ 6 főként vagy 1 fő gyermekfelügyelő/ 6 főként

5.3. Pedagógusok ápolási helyen (Garán) történő foglalkoztatásban csoportonként

- 1 fő gyógypedagógus

A gyógypedagógiai munka támogatásához **szükség van rendszeres konzultációra iskolavédőnővel, iskolaorvossal, ápolókkal, neurológus szakorvossal, ortopéd szakorvossal, pszichológussal, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szervekkel.** Csak így válhat igazán hatékonyá a team – munka.

6. Célok, alapelvek, feladatok

6.1. A fejlesztő nevelés-oktatás célja

A súlyosan és halmozottan sérült gyermekek intenzív komplex fejlesztése iskolarendszerű képzési formában segítse elő a gyermekben rejlő lehetőségek és személyiségük kibontakoztatását, a mozgásos aktivitáson keresztül a környezet megismerését: a társas kapcsolatok élményére alapozva a kommunikációs vágy felkeltését és az önkifejlesztést.

A gyerekek szükségletei és a helyi igények határozzák meg. Fontos számunkra az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhető legnagyobb önállóság feltételeinek megteremtése, melynek alapja a szociális, a kommunikációs és más kognitív készségek specifikus módszerekkel való kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek rehabilitációs fejlesztése, a mindennapi gyakorlati készségek speciális módszerekkel való tanítása.

Kimeneti cél:

Fokozatosan kiteljesedő élményeik és tapasztalataik által minél tevékenyebben vegyenek részt a mindennapi életben, a saját életükben.

A gyermekek képessé váljanak a család életébe való beilleszkedésre, elfogadják az általános emberi értékeket, felkészüljenek a felnőtt életre, megfeleljenek a társadalmi elvárásoknak, elősegítve ezzel a társadalmi integrációjukat.

Nevelési céljaink elérésének érdekében alkalmazott módszerek, terápiák minden esetben igazodnak a gyerekek életkori sajátosságaihoz, értelmi fejlettségéhez, nyelvi szintjéhez, egyéni képességeihez és az adott szituációhoz.

E- célok eléréséhez mindenkor fontos az egyéni adottságok figyelembe vétele, a lehetőség szerinti differenciális és egyéni bánásmód. Hatékony fejlesztésük az egész személyiségre irányul, kizárólag az egymást kiegészítő fejlesztő, gondozó módszerek alkalmazásával valósulhat meg.

6.2. Rehabilitációs és rehabilitációs pedagógiai program alapelvei az irányelvek útmutatása alapján

A súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók számára kialakított iskolai szolgáltatások vonatkozásában azokat a szükségleteket kell figyelembe venni, amelyek egyfelől a gyermekek, másfelől az érintett családok irányából érkeznek. Ennek érdekében a következő oktatási alapelveket kell figyelembe venni:

A teljesítményorientáltság feladása.

A pedagógus elsődleges törekvése kell, hogy legyen a személyes és kölcsönös kontaktus kialakítása, a fogyatékos és a betegségek hatására kialakuló elszigeteltség feloldása.

Az alapszükségletek kielégítése és a szükségletek jelzésének kialakítása.

A közös étkezés, a testápolás, a kellemes közérzet kialakításával meg kell teremteni azokat az alapfeltételeket, amelyekre később ráépítve lehetővé válik a preferenciák és szükségletek jelzésének képessége.

Az ápolás-gondozás, a nevelés és a képzés-oktatás szerves egységének fenntartása.

A mindennapokban és a pedagógiai fejlesztés folyamán a testápolás vagy az étkezés nem választható el az érzékelés-észlelés, vagy a kognitív funkciók fejlesztésétől.

A nevelési és fejlesztési folyamat messzemenően individuális feltételeknek megfelelő alakítása és plasztikus, rugalmas szervezése.

Az aktuális testi állapot és közérzet jelentősen befolyásolja az aktív részvétel lehetőségét, a nevelési-oktatási folyamatok nehezebben tervezhetők előre. Ezért a pedagógusnak az előre kidolgozott tanmenetet, óratervet rugalmasan, kreatívan újra kell gondolnia, ha a gyermek más kínálatot preferál.

A gyakori és intenzív testkontaktusra épülő személyes kapcsolat kialakítása és folyamatos fenntartása.

A testkontaktuson keresztül közvetített pozitív emocionális tartalmakkal, a biztonság és az elfogadás, a szeretetteljes közelséggel meg kell teremteni a fejlődés feltételeit.

7. A súlyosan, halmozottan fogyatékos gyerekek tanulási és tevékenységi sajátosságuk, és az ebből fakadó feladatok

- Kötődés a közvetlen közelben lévő dolgokhoz és a jelenhez

Feladat: a világ tárgyait elérhető közelségbe hozni, és a gyermek számára is jelentéssel bíró tárgyként megmutatni azt

- Cselekvéses tanulás és komplex kommunikációs beágyazottság

Feladat: minden élethelyzetben biztosítani kell a nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy lehetővé váljon a szemléletes-cselekvéses tanulás. A közös tevékenység során alkalmazni a személyre szabott kommunikációs stratégiák bármely formáját.

➤ Tevékenységtanulás kis lépésekben

Feladat: A teljes tevékenységet analizálni kell, fel kell bontani olyan szakaszokra, amely a gyermek számára megérthető és végrehajtható egységekre korlátozódik. Ezeket egységesen kell tanítani, újra és újra végigjárni, s ezzel együtt az aktuálisan kiemelt részeket hangsúlyozottan kell tanítani.

➤ Tevékenységtanulás segítséggel

Feladat: A pedagógussal közösen végzett tevékenység vezet a tanuláshoz, akár ölbé véve is, a tanuló igényeihez igazítva.

➤ A motiváció fejlesztésének jelentősége a tanulásban

Feladat: A hatékony ösztönzést a cselekvés végzésének közvetlenül észlelhető-érezhető, azonnal bekövetkező kellemes hatás biztosításával realizálni.

8. A pedagógiai munka tervezésének lépései (differenciálás, egyéni tanulási utak, erősségek)

A **differenciált tervezés** legfontosabb lépése a tanulók alapos ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoporthoz képest a képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése. A tervezőmunka kezdetekor fontos a szülő, valamint az iskolai nevelést megelőzően a tanulóval foglalkozó intézmény szakemberei megfigyeléseinek, tapasztalatainak megismerése.

- Az egyes tanulók **anamnézisének felvétele**, szülővel együttműködve
- A tanulási képességet vizsgáló bizottság **szakértői véleményének, ajánlásának megismerése**: az egyes tanulók esetében a szakértői bizottság és szükség esetén a szakorvos javaslata alapján.
- Az **állapotmegismerés** a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében nem egyszeri vizsgálatot, hanem folyamatdiagnosztikát jelent: a korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett **új tanuló esetében** 8-12 hetes megfigyelési időszaknak kell eltelnie ahhoz, hogy alapos információkat szerezzünk a tanulóval, képességeiről, ez szükséges az egyéni nevelési-oktatási terv és a pedagógiai program elkészítéséhez, a célok, feladatok meghatározásához, a pedagógiai és terápiás módszerek, eljárások kiválasztásához. Különösen a csoportba, osztályba **újjonnan érkező tanuló esetében** szükséges hosszabb megfigyelési időszak.
- **Pedagógiai diagnózis készítése**: a pedagógiai állapotfelmérés eredményei szolgáltatják az alapot a hosszú távú célkitűzések megfogalmazásához. A tanulók állapotmegismerése minden

esetben a pozitívumokra koncentrálni, kiemelni a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a tanuló képességstruktúrájában észlelt funkciózavarokat is. A hiányok, zavarok számbavétele a reális célkitűzések megfogalmazását kell, hogy segítse

- **Hosszú távú tervezés és célkitűzések megfogalmazása:** a hosszú távú tervezés komplex és általános célkitűzéseket tartalmaz, alkalmazkodva a tanuló képességeihez, szükségleteihez, igényeihez, érdeklődéséhez, a hosszú távú célokat általában egy tanévre célszerű megadni, de az időintervallum tanulónként eltérhet, a célok a tanuló fejlődése alapján módosíthatók.
- **Éves terv kidolgozása:** az éves terv a nevelés-oktatás céljait és tartalmait szem előtt tartva készül, a csoport tevékenységeit tartalmazza (egy-egy tartalom megtartása legalább két egymást követő évben indokolt; az új elemek bevezetésekor a fokozatosság szem előtt tartása szükséges), tartalmazza az ünnepeket és az iskola által - de lehetőség szerint a szülők bevonásával - szervezett közös programokat (kirándulás, farsang, nyaralás, múzeum látogatása stb.).
- **Heti terv vagy órarend/napirend összeállítása:** a rehabilitációs pedagógiai program és az éves tervek alapján készül a heti ütemterv és az órarend. Kialakításukat meghatározza a csoport napirendje, amelyben egyes tevékenységek rendszeresen ismétlődnek (mindez szükséges ahhoz, hogy a tanulók tájékozódási biztonságérzete kialakuljon, mindig tudják, hogy az egyes tevékenységek hogyan következnek egymás után) - az étkezések és a testi higiénia tevékenységei is a fejlesztési időszak szerves részét képezik. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek mellett a hét egyes napjain kerül sor a tematikus tervezés alapján kitűzött különböző tartalmi egységek feldolgozására.
- **Egyéni fejlesztési terv összeállítása:** az individuális nevelési-oktatási-fejlesztési terv a tanuló komplex állapotfelmérésének eredményeiből, az egyéni célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó speciális didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából áll, szoros összhangban van a csoport számára kidolgozott éves tervvel és az adott tanévre készített heti ütemtervvel, csupán a módszerek, eszközök tekintetében jelennek meg az eltérések

9. A tanítás és tanulás szervezésének keretei

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztése, nevelése és oktatása során egyaránt teret kap a csoportközösségben, kiscsoportban, illetve egyénileg megvalósuló fejlesztés.

A csoportban végzett nevelésre, oktatásra, fejlesztésre a tematikus egységek feldolgozása, a szociális kapcsolatok kialakítását segítő „reggeli körök”, valamint a szabadidős és kreatív foglalkozások (művészeti jellegű alkotótevékenység, zene stb.) során nyílik alkalom. A csoportban végzett tevékenységek szükségesek a közösségi élmények átéléséhez, a közösséghez tartozás megéléséhez, a

társakkal való együttműködés megtapasztalásához és gyakorlásához, azaz a szociális és érzelmi nevelés alapvető feladatainak megvalósításához. A csoportban és a csoportért végzett tevékenység az egyes tanulók kompetenciaérzését is növeli.

A kicsoportos és egyéni foglalkoztatás az egyéni képesség- és készségfejlesztéskor indokolt, szükséges azonban, hogy a tanulók egyénileg elsajátított képességeiket, készségeiket közösségi szituációban is kipróbálhassák, gyakorolhassák. A tanuló egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg, hogy a heti óraszámából milyen arányban vesz részt egyéni és milyen arányban csoportos foglalkoztatásban.

Az egyéni fejlesztő foglalkozások nyújtanak lehetőséget arra, hogy speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget nyújtsunk a tanulónak (pl. beszéd- és kommunikációfejlesztés, mozgásnevelés, hidroterápia, logopédia, tiflopedagógiai, szurdopedagógiai, konduktív ellátás, bazális stimuláció...). A különböző terápiák alkalmazásának lehetősége függ még a tanulók sajátos nevelési igényétől, a helyi körülményektől, valamint a terápiás ellátásokhoz szükséges meglévő, illetve igénybe vett szakemberektől.

10. Nevelési program

A súlyos, halmozott fogyatékos pedagógiai következményei meghatározzák a fejlesztő nevelés-oktatás célját, feladatait, s az alkalmazott alapelveket is.

10.1. Nevelési célok

Iskolai körülmények között olyan fejlesztést nyújtani, mely törekszik képessé tenni a tanulókat szűkebb és tágabb környezetük egyre bővülő megismerésére, saját életük mindennapi élményeinek megélésére, és az ezekben való egyre tevékenyebb részvételre, továbbá egyszerű társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására, aminek eredményeképpen jobb minőségű életet élhetnek.

10.2. Nevelési feladatok

- A családban már kialakított szokások, jelzések, megszerzett képességek, készségek, elsajátított tudásanyag feltérképezése és az iskolai életbe való lehetőség szerinti beépítése és fejlesztése.
- A súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulók épen maradt funkcióira alapozva a sérült funkciók fejlesztése egyéni lehetőségeik szerint a kidolgozott fejlesztési program, egyéni fejlesztési tervek alapján.
- Elemi szintű ismeretek elsajátíttatása szűkebb és tágabb környezetük jelenségeiről.

- A kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek feltérképezése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására.
- A tanulók mozgásállapotának lehetőség szerinti javítása, a meglévő funkciók állandó fejlesztése, az önállóan kivitelezhető mozgások adta lehetőségek folyamatos kihasználása.
- A szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi magatartási formák megismertetése.
- A szabadidős és játéktevékenységben való aktív részvétel elősegítése.
- Szoros kapcsolattartás a szülőkkel a tanulók eredményes fejlesztése, a szülő-gyerek kapcsolat segítése érdekében.

Óraszámok-foglalkozások:

Fejlesztő nevelés-oktatás: heti 20 óra

Foglalkozás neve	Reggeli kör/ önkiszolgálás	Mozgásnevelés	Szűkebb-tágabb környezet	Munka- szabadidő/ zeneterápia, zene, mese, báb, konyhatechnika, kézműves foglalkozás, állatasszisztált terápia
Heti óraszám	5	5	5	5
Évi (36 hét)	180	180	180	180

Fejlesztő nevelés az ápolási helyen: heti 10 óra rehabilitációs foglalkozás vagy heti 20 óra rehabilitációs foglalkozás

A foglalkozások a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók állapotához, fejlettségi szintjéhez alkalmazkodva a fejlesztés, gondozás, nevelés-oktatás folyamata során aktív és passzív szakaszok váltakoznak. A foglalkozásoknak sem testileg, sem szellemileg nem szabad kifárasztania, illetve túlterhelni a sajátos nevelési igényű tanulókat. Ezt tükrözi az órarend, heti terv és éves terv is. A foglalkozások neve és az órákon megjelenő tartalmak speciálisak. Eltérnek a sajátos nevelési igényű tanulók hagyományos gyógypedagógiai nevelésétől-oktatásból. A további foglalkozásokat kiegészítik az egyéni fejlesztések, terápiák, amelyet a szakmai team határoz meg.

10.3. A fejlesztési területekből adódó feladatok

Nevelési terület, fő feladatok	Konkrét feladatok	Részfeladatok
A kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek feltérképezése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására	Bármely megnyilvánulás és testi (akár valamely vegetatív funkcióval összefüggő) állapot értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása	A megnyilvánulások Közlésként való Értelmezése
		Az egészségi állapotban bekövetkező változások kommunikatív megközelítése
		Testi kommunikáció
	A tanulók és gyógypedagógus közötti kapcsolat kialakítása	Bizalmas és bensőséges kapcsolat kialakítása
		Kommunikációs igény felkeltése, megerősítése
		A kommunikáció folyamatossága
	Szükségletek kommunikációval kísért kielégítése	Alapszükségletek kielégítése
		Fejlesztő gondozás
	Az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása	Kapcsolatfelvétel és üdvözlés
		Mindennapos rutinhelyzetek egyezményes kifejezése
		Kommunikációs alapszabályok elsajátításának elősegítése

		Önálló döntéshozatal előkészítése
	A nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába	A nyelvi eszközök folyamatos alkalmazása
		A gyógypedagógus önkifejezése
	A kommunikációs eszköztárak egyénre szabott kiválasztása (alternatív és augmentatív)	Eszköztár kiválasztása
		Konkrét helyzethez kötődő eszközök alkalmazása
		Elvont kommunikációra való eszköztár alkalmazása
	A tanulók egymás közötti kommunikációjának ösztönzése	Csoportos foglalkozások
		Az egymásra figyelés ösztönzése
		Tanulók közötti közvetlen kommunikáció támogatása
	A tágabb környezetben való kommunikáció	A tágabb világra vonatkozó tartalmak közvetítése
		Iskolán kívüli foglalkozások szervezése
		Integrált programok szervezése
A súlyosan-halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott tanulók épen maradt funkcióira alapozva a sérült funkciók fejlesztése egyéni	A szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások korrigálása	Saját test megélése, testséma kialakítása
		Tér és téri viszonylatok megélése, tudatosítása
		Testi kommunikáció alkalmazása
		Aktivitás felkeltése, motoros válaszadás ösztönzése

lehetőségeik szerint a kidolgozott fejlesztési program, egyéni fejlesztési tervek alapján	Különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása	Helyes testhelyzetek felvétele
		Gyógyászati és rehabilitációs eszközök alkalmazása
	Mozgásfejlődés elősegítése	Fej-és törzskontroll, testhelyzetek kialakítása, megtartása
		Helyzet-és helyváltoztatás
	Manipuláció kialakítása és fejlesztése	A manipuláció fejlesztéséhez szükséges előfeltételek
		A kézfelület érzékelés-és zlelésének fejlesztése
		Koordináció fejlesztése
		Kézhasználat gyakorlása szituációhoz kötöten
		Gyógy-és rehabilitációs eszközök használata
	A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása, fejlesztése	Pozicionálás
		Mozgásgyakorlatok végzése
Elemi szintű ismeretek elsajátíttatása szűkebb és tágabb környezetük jelenségeiről	Szenzomotoros funkciók fejlesztése	
	A külvilág felé való fordulás megélése	Közös irányultság egy közös világra
		Ösztönzés, aktiválás a külvilág aktív felfedezésére
		Szenzomotoros funkciók fejlesztése
	Az önindította mozgás elősegítése, annak következményei	Szenzoros és motoros működések összekapcsolása

		A tér felfedezésének elősegítése
		Az idő strukturálásának elősegítése
		A természeti világ megismerése
	A szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése	Az utánzás tanítása, utánzásra készítés
		Szimbolikus játékok alkalmazása
		A rajzolás elősegítése, ennek fejlesztő hatása
		A verbális önkifejezés
	Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése	A téri megismerés interiorizálásának elősegítése
		A több szempontú gondolkodás elősegítése
		A decentráció elősegítése
A szabadidős és játéktevékenységben való aktív részvétel elősegítése	Elemi művészeti tapasztalatok örömforrásként megélése	Elemi esztétikai élmények
		Tevékenységből felerősített szenzoros visszajelzések adása
	Elemi művészeti tevékenységek végzése, közös kreativitás élményének megtapasztalása	Művészi tevékenységek hozzáférhetővé tétele
		Közös művészeti tevékenység élményadása
		A tágabb világ ez irányú hozzáférhetővé tétele
A szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi	Az „én” és a „nem én” elkülönülése	Az anyáról leválás segítése
		Az emberi viszonyok kialakításának segítése

magatartási formák megismertetése		A különböző élményhelyzetekre adott érzelmi reakciók gazdagítása
	Az „én” pozitív megélésének segítése	Minden megnyilvánulás megválaszolása
		A tanuló néven szólítása
		A saját testiség megélése, az „én” megtapasztalása
		Az „én” megítélése az önindította és a passzív mozgás során keletkező élményekben
		Az aktív explorációs tevékenység segítése
	A szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése	Az örömteli szociális kapcsolatok megtapasztalása
		A spontán kapcsolatfelvétel alkalmainak megteremtése
		A szociálisan elfogadható jelzések megerősítése, a nem elfogadhatók leépítése
		A tanulók egymás közötti kommunikációjának ösztönzése
	Közösségi kommunikációs formák megtanulása, ösztönzése	Figyelemfelkeltés lehetőségeinek megteremtése
		Az üdvözlés formáinak megtanulása
		A kommunikáció fenntartásának segítése
		Érzelmi megnyilvánulások segítése, konfliktuskezelés

		Csoporton belüli aktivitás ösztönzése
	A szűkebb-tágabb világ kommunikációs normái	Közösségi alkalmakban való részvétel
		Megfelelő kapcsolatteremtés
		A tágabb világ viselkedési szabályai
Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés, szükséglet- kielégítés	Kiválasztási folyamatok (széklet, vizelet) érezkeltetése, szobatisztaságra nevelés	Megfelelő táplálék biztosítása
		Pozicionálás és masszázs
		Szobatisztaság előkészítése és kialakítása
	Testápolás, ezekkel kapcsolatos együttműködés	Tisztálkodási szituációk kialakítása
		Pozicionálás és segédeszközök alkalmazása
		A testápolás kihasználása
	Öltözés, vetkőzés, együttműködés	Öltözés, vetkőzés optimális körülményeinek biztosítása
		Pozicionálás, segédeszközök használata
		Öltözés, vetkőzés kihasználása
	Étkezés tevékenységeiben együttműködés,	Az optimális körülménynek biztosítása
		Pozicionálás, segédeszközök használata
		Az étkezés jelentősége
	Az egészséges életmódra való belső igény kialakítása, szexualitás	Az igény belsővé válásának elősegítése

		Rendszeres mozgás és sportolás
		Segítség nyújtás a szexualitás megértése terén

4. Mérés, értékelés

Mérés: A TARC módszer által kidolgozott készségszint-felmérő lapok eredményesen alkalmazhatóak tanulóinknál. A méréseket tanév elején végezzük és év végén megismételjük, így folyamat diagnosztikai eredmények alapján végezhetjük a következő fejlesztési időszak feladatait. fol

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény): A fejlesztő nevelés-oktatásban egyénileg történik a képességek, szükségletek és igények felmérése, a fejlesztési folyamat megtervezése, megvalósítása és értékelése. A pedagógiai tevékenység kiindulási, vonatkoztatási, összehasonlítási és ellenőrzési pontját a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanuló és az ő egyéni előrehaladása adja. A tanulókkal foglalkozó szakmai team minden félévben és tanév végén értékelést készít a tanuló haladásáról. Ez az értékelés lehetőséget nyújt arra, hogy a szakmai team egységbe foglalja tapasztalatait, kontrollálja önmaga munkáját és a pedagógiai tervet. Az értékelés tartalmazza a tanuló minden egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, javaslatokat tesz az újabb fejlesztési terv elkészítésére vagy a meglévő kiegészítésére, módosítására. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, melynek egyik példánya a haladási naplóhoz csatolandó, másik példányát a szülő kapja. A gyermekek számára **nincs minimum követelmény**, mindig önmagához képest értékeljük a fejlődésüket. **Év közben folyamatosan szóban illetve az elektronikus napló bejegyzései szerint** történik az értékelés a gyermekek és a szülők számára.

Integrációs törekvések:

A központi intézményben a gyermekcsoportok azonos épületben helyezkednek el, így alkalom nyílik arra, hogy a súlyosan halmozottan sérült gyermekek szabadidejük egy részét együtt töltsék, a különböző rendezvényeken és ünnepeken, közösen vegyenek részt az intézmény tanulásban- és értelmileg akadályozott tanulóival. Az ápoló-gondozó otthonban elhelyezett tanulók állapotuktól függően vesznek részt az intézményben zajló közösségi tevékenységben

Az intézmény nevelőtestülete elkötelezte magát a teljes integráció, inklúzió mellett. Gyógypedagógusok, konduktorok, logopédus, gyógypedagógiai asszisztensek együttes „team” munkája

során valósul meg a gyermekek nevelése. Az egyénre szabott képességfejlesztésük eredményeként fejlődésükben vélhető heterogenitásuk lehetővé teszik számukra más iskolatípusba való átmenetüket, integrációjukat (értelmileg akadályozott általános iskola), az érvényes jogszabályokban meghatározottak figyelembe vételével. Az integráció és a tanulók szűkebb- tágabb környezetének inkluzívá válásához különféle társadalmi elfogadó programokat szervezünk intézményen belül, annak vonzás körzetében és akár országos szinten bemutatók, konferenciák, work-shopok..., on-line előadások rendezése, illetve azokon való részvétellel.

5. A tanulók részvétele az intézmény életében

A súlyos, halmozottan sérült tanulók **minden iskolai rendezvényen részt vesznek**, legyen az hagyományos, vagy rendkívüli (lehetőség szerint szüleikkel együtt).

A részvétel intenzitása és időtartama függ a tanuló pillanatnyi állapotától is.

13. Az iskola kapcsolatrendszere

A fejlesztő nevelés-oktatás intézményegység kiegyensúlyozott kapcsolatot épít ki és tart fenn a működésében közvetlenül érintett szervezetekkel, intézményekkel, és a saját többfunkciós alapintézménnyel.

A szakmai munkát széleskörű kapcsolati hálózat segíti, melybe az egészségügyi hálózat, szakértői bizottságok, fogyatékos érdekvédelmi szervezetek, szociális ellátó rendszere is bekapcsolódik

A nevelőtestület igyekszik szakmai tapasztalatait megosztani más intézményekkel is, szakmai napokkal, előadásokkal, gyakorlati bemutatókkal, konzultációkkal.

Külső kapcsolatrendszer:

- megyei társintézmények
- országos SNI tanulókat foglalkoztató intézmények
- Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Bácskai Szakértői Bizottsági Tagintézménye
- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye
- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat MOZGÁSVIZSGÁLÓ Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye
- a város, a térség óvodái, bölcsődéi
- a térség védőnői hálózata
- a térség gyermekorvosi hálózata
- helyi vállalatok (pl. Axiál...)

- Családsegítő Központok
- Gyermekjóléti Szolgálatok
- helyi média

14. Esélyegyenlőség

A súlyos, halmozottan fogyatékos tanulók **teljes értékű tanulói az intézménynek**, minden területen részesülnek mindabból, melyet tanulásban, vagy értelmileg akadályozott társaik számára az iskola nyújtani tud. Ez kiemelten érvényes a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekre.

A mi intézményünkben minden gyermek, tanuló esetében megkeressük és megerősítjük azt a képességet, amely a legjobb, amelyre aztán építeni lehet. Ezt a nemes feladatot, küldetesként látják el a nevelőtestületeink tagjai.

Baja, 2024. 08. 30.

Jávor Katalin Ilona
intézményegység-vezető